Станіслав Котенко (як значиться в класному регістрі), або Кіт Стас (як мовиться в тісних колах брейкерської еліти)... Власне, це не так важливо... Варте уваги те, що цього разу він з'явився на усний екзамен о пів на дев'яту, як усі порядні люди. Якщо, звичайно, не зважити на його екзотичне вбрання. На фоні напрасованих, накрохмалених фартушків, бантів і краваток Стасико-ва футболка в чорно-біло-червоних квадратах скидалася на плакат, виконаний авангардистом двадцятих років. Недбало, трохи вище колін, обчикрижені джинси, мабуть, мали перетворитися на шорти, та терпіння господаря на це не вистачило. Велична скульптура, вгорі вінчалася солом'яним капелюхом з голубою стрічкою. Стас шукав кабінет, де складають українську...

Щиро кажучи, стосунки з поезією і прозою, а відповідно і з Оксаною Миколаївною, були хмарними, інколи навіть грозовими. І лише одного разу, вже наприкінці квітня, вони раптом прояснилися. Повторювали Сосюру. Декламували напам'ять уривок з "Червоної зими". Монотонно. Без ентузіазму. Оксана Миколаївна розглядала за вікном урбаністичний пейзаж: кран, схожий на обшарпаного гусака, безладно розкидані плити, цегла. Черга дійшла до його прізвища. "Котенко,— сказала вчителька,— можете не підводитися. З вами все ясно. Котленко,— звернулася до наступного. Стас вихопив з-під парти гітару і миттю опинився біля дошки.

— Що вам ясно? — спитав він так тихо, ніби звертався до дитини. І заспівав:

Васильки у полі. Васильки у полі...

Власне агітувати Стаса за Сосюру не було потреби. Тут розпорядився випадок.

У бабусиному селі на північному Поліссі, де Стас "літував" ще з дитсадкового віку, жила дівчина Дарина. Рідко зустрічалася вона на

вулиці, біля крамниці, а тим паче на річці. Не любила смажитися на сонці. Частіше її вицвілий ситцевий сарафанчик можна було побачити на городі — серед бурячиння, картоплиння чи кукурудзиння.

Одного разу, в полуденну спеку, Стас наважився відчинити зелену хвіртку... Перше, що він побачив,— квіти: понад стежкою до городу, до хліва, до літньої кухні. А попід вікнами — багаття жоржин! На ґанку, підібгавши ноги, на старенькому килимку сиділа вона, Дарина. Читала.

— Яка ідилія,— чи то від страху, чи то від розгубленості протягнув Стас.— Що пані чита? — демонстрував він перед дівчиною здобуті "в дворі" навики спокусника, бо був уже семикласником.

Дарина відвела від книжки очі. Мабуть, він в цю хвилину був смішний. Чекав, що йому відпарирують в сучасній манері: відв'яжись. Але дівчина спокійно, тихо сказала: "Сосюру. Хочеш, візьми почитай".

Стас плівся до бабусиного подвір'я. Звичайно, він чув щось про цього поета, але нічого пригадати не зміг.

— Нічого, вже добре, що знаю: це поет. Не фізик, не кібернетик. Для сучасного міського хлопця, та ще симпатичного, і цього досить,— виправдовувався невідомо перед ким.

А сірі очі Дарини стояли і не відходили і переслідували його — відкриті й уважні. М'який, тихий голос огортав теплим невидимим туманцем...

Щоб знову побачитися з нею. Стас хотів за вечір "прогортати" книжку, але "спіткнувся" на першому вірші про васильки. Ціле літо носив він з собою ту збірочку — і на рибалку, і в ліс. Але до зеленої хвіртки підійти не наважувався. Потім, від'їжджаючи, попросив бабусю, щоб передала.

Зимовими вечорами підбирав на гітарі мелодії до тих рядків, які поселилися в його ще не відстояній пам'яті. Інколи ловив себе на думці, що його кроки нагадують знайомі віршовані розміри. Не подумайте, що збирався стати літератором.

Не приїхала Дарина до їхнього велелюдного міста. Вчиться тепер у сільськогосподарському технікумі. Бабуся розказувала: бджоляркою хоче стати.

А Стас пробайдикував у школі ще два роки.

А у тебе, мила, васильки з-під вій.

Пісня скінчилася. І тоді тишу порушила вчителька.

— Спасибі, Стасику. Він справді був такий. Пісенний. Наш український Єсенін.

Потім була хімія. Десятий "Б" важко повертався до формул, валентностей. В пам'яті ще жив незвичайний виступ Стася. Оксана Миколаївна стояла біля хімічного кабінету.

— Це тобі,— протягнула вона Стасикові журнал "Київ". — У нім уперше було опубліковано роман Володимира Сосюри "Третя рота".

— Оксано Миколаївно, чому ви нам не розповіли про нього. Чому тут, у підручнику, крім цитат, збитих фраз, нічого більше не прочитати?

— Ви сказали, що не любите українських письменників.

— Але хіба можна любити чи не любити те, чого ти не знаєш... Великі сірі очі вчительки потуманіли. Як їй хотілося в ту мить

повернути втрачені уроки. Надворі стояв травень. Він відлічував останні теми, параграфи, сторінки. А войовничий лідер брейкерів Кіт Стас "штурмував" "Прапороносці" і тільки тепер збагнув, що нема в нього тієї єдиної дівчини, якій би міг заспівати покладені на власну музику тичинівські рядки:

Десь на дні мого серця Заплела дивну казку любов.

Хіба що на екзамені. Він буде тихо співати і бачитиме перед собою вологі сірі очі, які ніколи не мали в собі холодного металевого блиску, які завжди дивилися щиро і безборонно. І ще Стасикові хотілося побути учнем, неслухняним і несподіваним. Заради цього він і начепив капелюха.

— Ну й бешкетник,— він уже відчував на голові майже невагому теплу долоню.

...Але цього не сталося.

— Захворіла українка,— змовницьки прошепотіла Неля Кагарлицька, відмінниця і кандидатка в медалістки.

Стас не міг зрозуміти: радіє вона чи сумує з цього приводу. Невизначений тон "совісті класу" роздратував хлопця.

— То що? — буркнув, аби лиш відповісти.

— А те, що тепер білети по порядку розкладені, і кожен тягне свій. Ось ти, наприклад, в класному журналі під номером шістнадцять. Будь ласка. В тебе шістнадцятий.

1. Порівняльна характеристика Грицька і Чіпки... Стас вихопив білет і, не читаючи запитань, ввірвався в кабінет. Стіл екзаменаційної комісії нагадував клумбу...

— Готовий? — підморгнула завуч і тієї ж миті наштовхнулася на крижаний погляд Стаса. Під густо нафарбованими повіками очиці добродійної наставниці округлилися. Ось вони перестрибнули на чудернацьку майку, варені джинси.

Посипався готовий набір фраз.

— Ти що? Де ти знаходишся? Який ти маєш вигляд? — І т. д.— Ти куди прийшов?

Стас мовчав.

— Хіба так приходять на екзамен?

Лексичний арсенал директора Олімпіади Мусіївни вичерпувався, і вона повторювалась:

— Хіба так можна приходити в нормальну школу на екзамен?

— І ви це називаєте екзаменом? Оцей спектакль... Оцей фарс... Дві останні фрази Стаса прозвучали риторично.

Тоді він спокійно і діловито перемішав білети, скинув капелюха і, ґречно вклонившись комісії, а потім рідному десятому "Б", принишклому за партами, рушив до дверей. Ніхто його не зупинив, не наздогнав.

— Циркач,— сказала майбутня медалістка. І слово, мов осіння бджола в шибку, вдарилося в зачинені двері і погасло в задушливому мовчанні класу, який прощався із своїм лідером.